

בגליון:

מעשה חש"ב
עיונים וביאורים
במשנתו של רבינו

גליון כ"ו
פר' בהר בחוקותי
תשפ"א

נפלאות הרמב"ן

בס"ד

שלום וברכה

**אליכם ידידי הנכבדים
העוסקים והוגים בתורת ה'
ובדברי תורתו הק' של הרמב"ן מתייגעים**

ראשית דבר

הנה מאז היתה יהודה לגוי ומתקופת הראשונים זכינו לתורתו של הרמב"ן אשר בפירושו על התורה מקיף את כל חלקי התורה בפרד"ס ואין לנו אלא דברי החת"ס בשו"ת (יור"ד חלק ו' ס"י סא) **ובאמת הספר הזה הוא יסוד אמונה ושורש הדת לפע"ד**

ובדור האחרון של הגדלים בבני ישראל נתמעט הלימוד לצערינו וחבל על דאבדין שע"י טעימת דברי קדשו יזכו לטהרת הלב ואמונת אומן ולכל ההשפעות טובות.

א. זכיתי ומשמיא קא זכינן אותי הק' להו"ל את הגליון הנפלא 'נפלאות הרמב"ן' מראשית שנה זו כאשר תחזנה ענייכם.

ב. לעת ההתחלה לא ידענו כמה מעלות טובות למקום עלינו על כך ורק בעקבות תגובתכם הקוראים שליט"א ראינו כמה יהודים התחילו ללמוד ולהגות ברמב"ן בעקבות הפעולות של הגליון.

ג. במהלך השנה עשינו עוד פעולות להרבות פעלים ללימוד הרמב"ן כאשר ביומא דהילולא דיליה היה סדר לימוד מיוחד לקרוב למאה אברכים שהגו כמה שעות רצופות באגרת הקודש של הרמב"ן וכן עוררנו בישיבות ובכוללים ע"י מבצעים שונים לימוד הרמב"ן.

ד. בהוראת כמה וכמה תלמידי חכמים מופלגים הננו כותבים מכתב זה שהורו לנו לשאול את מע"כ שליט"א על איזה מדור וחלק מהגליון אתם נהנים ביותר, ועל איזה חלק וגליון רצוי והגון לשפר זה החלק, והאם יש עוד משהו לדעתכם שהגון ורצוי לעשות בגליון ויגרום לעוד יהודים ללמוד בתורת רבינו הרמב"ן.

ה. נבקש מאת מע"כ שליט"א להקדיש כמה דקות ולענות על השאלות בטופס המצ"ב ולשלוח חזרה באימייל.

ו. בהזדמנות זו נביע התנצלות ע"כ שהשבוע לא זכינו להו"ל הגליון במתכונתו הרגילה.

**בברכה מרובה
הערשל ארנפלד**

מעשה חטה

פרשת בהר

וְהַעֲבֹרֶתָּהּ יוֹפֵר הַרְוֵעָה בַּזֹּרֵשׁ הַיִּשְׁבְּלִי בְּעֵשׂוֹר לְזֹרֵשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תַּעֲבִירוּ יוֹפֵר בְּכָל-אַרְצְכֶם: (פרק כה פסוק ט)

מעשה חטה

1 כוונת רבינו להקשות, מכיון שדרשת התורה כהנים אינם פשוטו של מקרא, שהרי אי אפשר לומר שכוונת הכתוב לומר שדווקא תקיעת שופר של יום כפור דוחה שבת, ולא תקיעות של ראש השנה, שהרי מן התורה יכולים לתקוע אפילו ראש השנה שחל בשבת, ואינו אלא תקנת רבי יוחנן בן זכאי. וא"כ רש"י הבא לבאר הכתובים כפשטם, למה הביא דרשה זו.

2 רבינו מבאר דברי התו"כ באומרו שתקיעת יובל דוחה שבת, שאין כוונתו לומר כשחל יוכ"פ בשבת, שהרי שבת ויום כפורים שניהם שווה הם. אלא כוונתו באמרו שדוחה שבת, היינו שתוקעים ביום הכפורים שדינו כשבת. [ואינו בא למעט שר"ה אינו דוחה שבת].

3 רבינו מבאר שלכן הביא רש"י דרשת התורה כהנים, ללמוד מהתורה כהנים שחובת תקיעת שופר ביובל הרי הוא לכל יחיד ויחיד, כמו תקיעת שופר דראש השנה, ואינו חיוב אלא של בי"ד בלבד.

וכוונת הכתוב 'בכל ארצכם' הנאמר ביום הכפורים, כמו כוונת הכתוב 'בכל ארצכם' בראש השנה, דהיינו שהחיוב לתקוע על כל אחד ואחד, וזהו כבר ביאור לפי פשוטו של מקרא שחיוב תקיעת שופר ביובל הרי הוא לכל ארצכם, דהיינו לכל יחיד ויחיד, ולא רק בבית דין בלבד. ולכן שפיר הביאו רש"י.

וראיה לדבר שכוונת התו"כ ללמד שהחיוב לתקוע על כל יחיד ויחיד, שהרי אם נאמר שהחיוב לתקוע ביובל רק על בית דין, הרי בבית דין גם בראש השנה תוקעים בשבת, וא"כ מה החילוק בין יובל לראש השנה. אע"כ שכוונתו לומר שביובל חיוב תקיעה על כל יחיד ויחיד.

ולמה באמת ביום כפור לא גזרו שמא יעבירונו כמו שגזרו בראש השנה כשחל בשבת, מכיון שהחכמים לא עוקרים מצוה מן התורה, והנה בזה שגזרו שאין תוקעים בראש השנה כשחל בשבת, לא עקרו תקיעת שופר של ראש השנה, שהרי שפיר יוכלו לתקוע כשחל ראש השנה בימות החול. אבל אם יגזרו ביום כפור שחל בשבת שאסור לתקוע, שוב יהא אסור אפילו ביום כפור שחל בחול, דשניהם שווה. ולכן לא רצו לעקור מצוה מן התורה, לכן לא גזרו כשחל יוכ"פ בשבת.

פרשת בחקותי

וְנִתְּתִי בְּיַדְכֶם וְלֹא-תִגְעַל נַפְשֵׁי אֲתֶכֶם: (פרק כו פסוק יא)

מעשה חטה

1 כוונת רבינו ע"פ מש"כ בספרו שער הגמול דאמרינן שאין יסורים בלא עון, והיסורים שבאים להאדם הם עונש על החטא, וגם יסורים של 'אהבה' באים לכפר על חטא. ולכן נקראת יסורים של 'אהבה', שמורה על גודל אהבתו של הקב"ה לבני ישראל, שרוצה ליתן להם שכרם משלם בעולם הבא, ולכן מעניש אותם בעוה"ז על מיעוט עוונותיהם שנעשו בשגגה והעלם דבר, כדי למחוק מהם כל רושם חטא, שמתכפרים ביסורים, כדי שיהיו נקיים לעולם הבא, אבל מ"מ אפילו יסורין של אהבה באים לכפרה ולמירוק חטא [וכידוע שנחלקו בדבר זה הראשונים, ויש הסוברים דלמסקנא נקטינן שיש יסורים בלא עון, והרי הם יסורין של אהבה, ואכמ"ל].

וזהו מש"כ רבינו "וכן היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה, גם כי ייקרם עון שחילו", דהיינו אפילו צדיקים כשהם חולים, תולין סיבת החולי מפני שבוודאי קרה להם עון, שהרי אין יסורים בלא חטא [משא"כ לשאר הראשונים הסוברים שיש יסורים בלא חטא, והם יסורים של אהבה, הרי כאשר הצדיק נחלה אינו מפני שבוודאי חטא, ודו"ק].

ולפי"ז א"ש ההמשך, דלכן חטא חזקיהו במה שדרש ברופאים, ולא הלך לנביא, שהרי החולי בא בסיבת העון, וא"כ היה צריך ללכת להנביא לבקש דרך תשובה [משא"כ לשיטת הראשונים דיש יסורים בלא חטא, אפשר שלא היה נחשב לחטא שהלך לדרוש לרופא, שהרי לא היה צריך לדרוש בנביא על איזה חטא בא העונש, דאפשר שלא חטא, ולא היה צריך לחזור בתשובה].

רמב"ן

(טו) ביום הכיפורים. ממשמע שנאמר ביום הכיפורים איני יודע שהוא בעשור לחודש אם כן למה נאמר בעשור לחודש אלא תקיעת בעשור לחודש דוחה שבת בכל ארצכם ואין תרועת ראש השנה דוחה שבת בכל ארצכם אלא בבית דין בלבד לשון רש"י.

והנה הרב מפני בקיאותו בתלמוד והכל לפניו כשולחן ערוך אינו חושש וסותם הבחינות והן מטעות לשאר בני אדם שידוע הוא וברור בגמרא (ר"ה כט) כי התקיעות כולן של ראש השנה ויום הכפורים ואפילו של ראש מותרות הן בשבת לפי שהיא חכמה ואינה מלאכה ותוקעין היו בדין תורה בשבת של ראש השנה ושל יום הכפורים בכל מקום.

וענין התקיעה בבית דין תקנת רבן יוחנן בן זכאי היא משחרב בית המקדש לפי שגזרו זה מפני שהכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאות בתקיעת שופר שמה יטלנו בידו וילך אלל בקי ללמוד ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים והתיר לנו רבן יוחנן בן זכאי בבית דין בלבד ואין לזה עיקר דענין הכתוב כלל¹.

ומה שהזכירו (נח"י פתח ד ה) תקיעה בעשור דוחה שבת לומר שהיא נעשית בכל יום הכפורים כי הדחיה ביום הכפורים שחל להיות בשבת ושחל להיות בחול אחת היא שיום הכפורים כשבת לכל מלאכה בין להולאה בין לכל המלאכות². ומכל מקום ראה הרב ללמדנו שתקיעת שופר ביום הכפורים נעשית בכל מקום שפירוש "תעבירונו שופר בכל ארצכם" ללמד שכל יחיד חייב לתקוע ואין התקיעה בבית דין בלבד כמו הספירה³.

רמב"ן

ונתתי בידכם... והכלל, כי זהו ישראלי שלמים והם רבים לא יתנהג ענינם בטבע כלל, לא בגופם ולא בארצם, לא בכללם ולא ביחיד מהם, כי יבדק ה' לחמם ומימם ויסיר מחלה מקרבם עד שלא יאטרכו לרופא, ולא להשתמר בדרך מדרכי הרפואות כלל, כמו שאמר (שמות טו טו) כי אני ה' רופאיה. וכן היו הצדיקים עושים בזמן הנבואה, גם כי יקרה עון שחלו¹, לא ידרכו ברופאים רק בנביאים, כענין חזקיהו בחלונו (מלכים ב ג-ג). ואמר הכתוב גם בחליו לא דרש את ה' כי ברפאים, ואילו היה דבר הרופאים נהוג בהם, מה טעם שזכיר הרופאים, אין האדם רק בעבור שלא דרש השם. אבל הוא כאשר יאמר אדם לא אכל פלוני מזה בחג המזות כי אם חמץ, אבל הדורש השם בנביא לא ידרכו ברופאים...